

Akadémia működésének megindulásában állapítja meg. A szerző nagy körültekintéssel összegyűjtött anyagában sikeresen mutatja be Budapest művelődésének ezt a diadalmasan kezdődő időszakát, mely egybeesik azokkal az évekkel, mikor a két város együttesének politikai, gazdasági és társadalmi fejlődése és lendülete is megindul. Nyelvében éli igazi, újonnan megalakuló nemzeti életét nemcsak a magyar nemzet és az ország, hanem a főváros maga is mind a két tagjában. Különösen érdekes tehát a nyelvművelő mozgalmak történetének vázolásában annak az átalakulásnak a rajza, hogy az irodalmi élet gazdagodásával hogyan kezd magyarul dobogni az ország szíve s hogyan válik művelődési tűzhellyé hosszú küzdelem után úgyszólván a M. Tud. Akadémia megalakulásának s működése megindulásának óráiban.

Waldapfel könyve nem hallgatja el azt a számtalan nehézséget sem, melyet a magyar kultúra fölvirágzásának éppen a főváros falai között le kellett bírnia. E küzdelmek rajza azonban végeredményben főlemelő érzést kelt, melynek kultúrpedagógiai, közelebbről meghatározva: nemzetnevelő hatása kétségtelen.

A fiatal szerző könyve gazdag anyagával, jeles feldolgozásával és becses célzatával valóban megérdemelte az Akadémia koszorúját. *Gyulai Agost.*

Lukács György dr.: Életem és kortársaim. I—II. k. Budapest, 1936. Pantheon.

Lukács György nyugalmazott kultuszminiszter 70 éves korában kiadta életének jelentősebb mozzanatairól szóló könyvét. Megírta a Lukács-nemzedék genealógiáját, a belügyminisztériumban való működését, békésmegyei főispán-ságát, képviselőiségét, kultuszminiszteri működését, koalíciós korszakbeli munkásságát, munkapárti szereplését, a világháború alatti és utáni közszereplését, végül az utóbbi esztendőkből való tudományos munkásságát és a Revíziós Liga élén való tevékenységét. Ez körülbelül a rövid keresztmetszete élete jelentősebb állomásainak.

A munkának egyik legértékesebb része a szerzőnek vallás- és közoktatásügyi minisztersége, mert új tervekkel kívánta emlékezetessé tenni életének ezt a szakaszát. Tervezete a népoktatásban főleg arra irányult, hogy az oktatásnak teljesen ingyenesnek kell lennie. Nagyon fontosnak tartotta a 13 és 15 éves ifjakkal ismétlődő oktatását, valamint azt, hogy a 15 éves ifjak mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi oktatásban részesüljenek, mert a gyakorlati életpályára való nevelés, különösen még az ő idejében, kenyeret biztosíthatott számukra. A magyar nyelvnek fokozottabb tanítását kívánta a nemzetiségi iskolákban. Statisztikai adatokkal bizonyítja munkájában, milyen nagy szükség volt a magyar nyelv terjesztésére. A polgári iskola újjászervezését és az egységes középiskolát is felvette programjába. Az egyetemen a tanszabadságnak teljes biztosítását kívánta, mert szerinte az volt a helyzet, hogy az állam megszabta az egyetemi tanítás menetét és a tanítandó anyagot. Kultuszminisztersége alatt még foglalkozott a katolikus önkormányzat, a kongrua és a párbér kérdésével is. Felvetette a népzene összegyűjtésének kérdését. A közegészségügy terén is számos maradandó emlék hirdeti mun-

kásságát, pl. a gyulai tüdőbetegszanatórium létesítése is az ő nevéhez fűződik. Újabban élénk részt vesz a revíziós mozgalmakban és a magyar-lengyel barátság ápolásában. Munkájának II. kötete előadásait és beszédeit tartalmazza. Az egész mű nemcsak mint életrajz, hanem mint a magyar belpolitika forrásmunkája is figyelmet érdemel.

Kertész János.

Busák Béla: Így fogalmaztunk mi! Bp. 1936. Ifj. Kellner Ernő könyvnyomdája. (N. 8-r., 148 l.) Ara 4 pengő.

Ebben a könyvben arról számol be szerzője, hogyan tanította a fogalmazást a gimnáziumnak I—III. osztályában. Fejtegeti idevágó elveit, bemutatja tanári munkáját, azután bő szemelvényeket közöl munkájának eredményéből is: tanítványainak iskolai dolgozataiból. A mű lelkes, lelkiismeretes, képzett és ügyes tanárra vall, de címe nem szerencsésen van megválasztva, mert Karinthy Frigyesnek jól ismert stílusparódiáját juttatja eszünkbe (Így írtok ti). Nem nagyon biztató a szerző fejtegetéseinek megindulása sem. Könyvének elején ugyanis mindjárt bántó hangot üt meg, mert a középiskolai Utasításokból idéz egy részletet, majd így folytatja: „Magyarul ez azt jelenti, hogy a nyelvtant magáért a nyelvtanért kell tanítani” (5. l.). Az Utasítások magyarul vannak megírva, s azzal sem lehet jogosan vádolni őket, hogy a nyelvtant önmagáért akarják taníttatni. Az Általános Utasításoknak 6. pontjából vett idézet nem ad erre okot, de más helyen is (pl. a Részletes Utasításoknak 3. pontjában) világosan meg van mondva, hogy a nyelvtani ismeretek tanításának mi a főcélja.

A szerző művének főhibája az, hogy nem látszik meg rajta a fogalmazás tanításáról szóló újabb külföldi irodalom hatása. Módszere nagyon régi-módi, túlságosan gyámkodva tanítja a fogalmazást, pedig a tapasztalás szerint a tanulók akkor is megtanulnak írni, ha nagyobb önállóságot engedünk nekik a kifejezésben. Ebből a túlságos gyámkodásból származnak a szerzőnek a megbeszélte olvasmányhoz fűződő ilyen furcsa kérdései: „Aki nem tud valamit, mit csinál azon? Egy szóval!” Erre a felelet ez: „Gondolkodik.” — „Mikor min mit csinált a jó Isten?” Felelet: „A világ teremtetésekor azon gondolkozott a jó Isten, hová helyezze el a Tiszát.” — „Azzal mibe mit fogott?” Felelet: „Azzal egy aranyos ekébe befogott egy szamarat.” (74. l.). „A megrohanásra mi hol támad?” Felelet: „A megrohanásra szörnyű rendzavarás támad a török seregben.” (75—6. l.) — A túlságos gyámkodásból ered *A nádpálca búcsúja* című dolgozatnak az előkészítő megbeszélés után a táblára felírt ilyen vázlata (96. l.):

„Mikor mi ütötte meg a fülünket? El nem tudtuk képzelni, mit? Végre észrevettük, hogy... Ezt mondta:

Új bekezdés! Kedves fiúk! Én már megöregedtem. (Részletezzük!) Nehezemre esik... (Részletezzük.) Ezért mit kell tennem? (Nyugdíj.) Bocsánatkérés. Elköszön.

Új bekezdés! Mi is mit akartunk? De a nagy mitől mit nem tudtunk?”